

Vejen Sparekasse

Iflg. "Vejen By og Omegn" af Bendix Madsen
fra bogen "Jyske Byer og deres Mænd" **1916**

Vejen Sparekasse blev oprettet **1867** med en Garantikapital af 3000 Rigsdaler = 6000 Kr., der tildels blev indbetalt. Da der var langt til Kolding, den nærmeste Købstad der sagtens havde nærmeste Spare- og Laanekasse, er det let forstaaeligt, her maatte være Trang for en saadan Pengeinstitut, dels for at kunne faa Folks Spareskillinger, om end kun mindre og meget smaa Beløb, dels for af afhjælpe andre Folks øjeblikkelige Pengeforlegenhed med mindre Laan. Kassen havde i mange Aar kun smaa Kaar, maatte derfor nøjes med et meget indskrænket lejet Lokale, og flytte fra et Sted til et andet. Dertil kom, at Kassen i Firserne under Landbrugets Vanskeligheder led et betydeligt Tab og den opsparede Reservefond maatte dække den derved fremkomne Underbalance.

Der maatte derefter fortsættes paa bar Bund, hvis man ikke hellere skulde opløse den hele Virksomhed. Det første blev da foretrukket, tildels nye Mænd kom i Styrelsen, af hvilke bør nævnes daværende **Sognefoged Ebbe Madsen** og **Fabrikant Johs. Lauridsen**, hvem det i Forening med en af de tidligere Ledere, **Lærer Jørgensen**, lykkedes at redde Kassens Bestaaen. Ved en fortsat fortrinlig Administration blev Kassen efterhaanden i Stand til under Stationsbyens Opkomst at imødekomme alle rimelige Fordringer paa billigst mulige Vilkaar. Det var navnlig 2. Prioritets Kautionslaan, der søgtes, men som Pengemidlerne voksede, har den ogsaa kunnet indlade sig paa ret betydelige Laan til Kommunen og lignende.

Først for faa Aar siden, i **1911** fik Kassen sin egen Bygning (paa Hj. af Søndergade og Jyllandsgade) opført i 2 Etager med Kontor og brandfri Rum i Stuen og Beboelseslejlighed paa 1. Sal. Denne beboes for Tiden af Sparekassens Direktør, førnævnte **Ebbe Madsen**.

Til Oplysning om Kassens Fremgang siden Krisen i **1886** skal anføres, at i **1888** var Sparernes Tilgodehavende 156,000 Kr., det følgende Aar viser en Indskudskapital paa 181,000 Kr., og der er da begyndt at henlægge til et Reservefond, nemlig 258 Kr. I **1915** var Indskudskapitalen naaet op til 1,546,859 Kr. paa 3233 Conti, altsaa til nær 10 Gange Indskudet i **1888**; og Reservefondet er ved sidste Regnskabsaar, (**1915**) naaet til 99,279 Kr., samtlige Udlaan til 1,378,541 Kr.

For en Del Aar tilbage, da **A/S Banken for Vejen** stiftedes, troede man, at den vilde blive meget generende for Sparekassen; men en saadan Ængstelse for Konkurrencen viste sig denne Gang som saa ofte før paa andre Omraader at være ugrundet; begge Institutioner trivedes vel ved Siden af hinanden.

A. Andersen

Ebbe Madsen

P. J. Petersen

J. C. Sørensen

Sparekassens nuværende Bestyrelse bestaar af Gaardejer **A. Andersen**, Gammelby, som Formand, forhenv. Sognefoged **Ebbe Madsen**, Vejen, som Kasserer, Rentier **P. J. Pedersen**, Vejen, Gaardejer **J. C. Sørensen**, Askov, og Handelsagent **R. Laursen**. Bestyrelsen bistaas ved Bogholderiet for Øjeblikket af Frk. **M. Jensen**.

Efter at de større Aktieforetagender, Margarinefabriken "Alfa" og "Vejen Trælasthandel" var startede, blev det efterhaanden næsten en naturlig Følge, at disse og andre stedlige Forretninger fik en nemmere Adgang til Pengeomsætning end Bankerne i Kolding bød, og da Sparekassen i Vejen ikke var indrettet paa Handelsomsætning, fremstod i **1903** Aktieselskabet "Banken for Vejen og Omegn".

Om **Vejen Sparekasse** - iflg. "Vejen Sogn i Malt Herred" - ved Søren Alkærsig **1940**

Vejen Sparekasse, som indtil **1909** hed „Sparekassen for Vejen-Læborg med Omegn", er, som nævnt S. 294, oprettet **1867**, og ligeledes er her nævnt de Mænd, som tog Initiativet, og som sammen med nogle andre, 31 ialt ("Stiftere" eller "Garanter"), havde baade Ansvaret og Arbejdet den første Snes Aar. Disse Aar gik over Forventning godt med stor Fremgang, baade i Indskud og Udlaan: Det første Helaar, **1868**, over 32000 Kr., men allerede **1874** næsten 250000. Dette var dog ogsaa foreløbig Højden; den almindelige Pengekrise, især fra **1877**, voldte ogsaa her en ikke ringe Tilbagegang. Fra **1880** gik det vel fremad paany, men som det viste sig, paa et for svagt Grundlag (for faa Garanter), og da Landbrugskrisen indtraf, og nogle af de større Laanere (især to Gaardejere) kom i Vanskeligheder, kom det en Tid til at se ret truende ud for Sparekassen. Heldigvis havde Sognet en Række Mænd, som nu, da den almindelige Velfærd stod paa Spil, greb ind i Enighed og med stor Energi: **Johannes Lauridsen, Ebbe Madsen, Hans Olsen, Hans Svejstrup, J. P. Jørgensen** og enkelte andre ogsaa fra Læborg og Malt.

Ved et Møde i Vejen Øvelseshus 4. Juni **1886**, *betydningsfuld i Sognets og Omegnens Historie*, lykkedes det for det første at berolige Sparerne, saa langt de fleste lod deres Penge staa, for det andet at faa tegnet nye Garantisummer, 18000 Kr. ialt, og der blev til en vis Grænse - 100 ialt med 20000 Kr. i Garantisum, - Adgang til at tegne sig som Garant. Denne Stilling medførte forøvrigt ingen økonomisk Forret af nogen Art, men kun, at man blev Medlem af Kassens Generalforsamling.

Ogsaa for Kassens Ledere var Lønnen for anvendt Tid og Arbejde mere end beskeden. De to Bestyrelsesmedlemmer som sammen med Formanden skulde møde naar Kassen var aaben, fik indtil **1886** intet for deres Ulejlighed, fra den Tid 1 Kr. for hver Gang; Formandens og Bogholderens Løn var en Aarrække 400 Kr. - Der blev derfor ogsaa aarlig et ret stort Overskud, saa man foruden Opsamling af Reservefond kunde give en Haandsrækning til forskellige Formaal: "De Fattiges Kasse, Vejen og Omegns Sygekasse, Skytteforeningen og den private Skole i Vejen By", Dette er **1872**. Siden kommer dertil en Sum til Præmiering af veldyrkede Husmandslokker og 50-100 Kr. til Lærerne i Skodborghus og Nyby, hvis Løn dengang var meget ringe. I **1885** støtter man den nye (lingske) Gymnastik med 50 Kr. Da var der siden Kassens Stiftelse uddelt ialt 4625 Kr. til sandanne Formaal. De Vanskeligheder, som Kassen paa dette Tidspunkt stod overfor, standsede imidlertid disse Tilskud for længere Tid. Fra **1906-07** har de været 1200-1600 Kr. om Aaret.

Efter Stabiliseringen **1886** gik det snart fremad igen. 10 Aar efter var Indskudet, saavel som Udlaan, næsten ½ Million Kr., **1906-07** c. 800000 Kr., **1916-17** over 2 Millioner og **1925-26** over 3 Millioner. En stærk, men forbavsende jævn Udvikling i Betragtning af de urolige Pengeforhold i den senere Periode. Det hænger sammen med den store Forsigtighed og tillige Dygtighed. hvormed Kassen er ledet. Man kan godt sige, at om Sparekassen har alle Sognets og Omegnens gode Kræfter samarbejdet, uden at politiske eller andre Skel har faaet Lov at gøre sig gældende. Særlig bør nævnes Kassens Forretningsfører **1886-1918**, Gaardejer **Ebbe Madsen**, L. Dalgaard, og Lærer **J. P. Jørgensen**, som i 41 Aar ofrede den sin Tid og Kraft, en stor Del af denne Tid som Formand.

I en Aarrække havde man Lokale hos Kassens første Forretningsfører, **N. J. Thomsen**, Vejen Kro. I **1886** flyttede man til Øvelseshuset og derfra, **1897**, til "Gæstehjemmet" (P. L. Oxenvad). Først i **1909** blev den nuværende Sparekassebygning opført, som blev bygget for knap 20000 Kr., endda Købet af Øvelseshuset, paa hvis Grund Bygningen ligger, iberegnet. (Om Sparekassens Forhold iøvrigt se "Vejen Sparekasse 1867 -1927" ved S. Alkærsig).